Data: Virtuous Party Linkages: Developing a Data-Based Analytical Model to Explain Voters' Attitudes towards Political Parties

The data contains anonymized transcripts of the first exercise in four focus group discussions. The moderation guide is included in the supplementary material.

Focus group 1 (6 participants)

Åbning	Moderator	[Præsentation af projektet, præsentationsrunde og information om, hvad der skal ske] Så synes jeg vi skal starte med den første ting, den er sådan ret åben. Nu ligger jeg den her ud på midten, så håber jeg, I alle sammen kan se, ellers så må vi rejse os lidt op. Og nu ligger den rigtigt for dig D2, så må det være den anden vej næste gang. Hov, ved du hvad, inden vi går i gang med det, det gjorde jeg også sidste gang, Student, jeg glemte at præsentere Student [præsentation].
Associationer Præsentation af stimuli 1 – 5:20	Moderator	Den her planche, det er en jeg vil starte med og spørge jeg om. Det er, hvad der lige falder jer ind, når I ser sådan en planche her. Jeg vil egentlig gerne have, at I gør det på den måde, at I starter med lige at skrive ned, to-tre ting, hvad falder jer ind, bare lige, når I ser det. Og når I har gjort det, så deler vi lige med hinanden og ser om man kommer i tanke om det samme. [Deltagerne skriver ned] Jeg ved ikke, vil du starte D7? Med hvad du kom i tanke om?
	D7	Jamen jeg ser jo repræsentanter i dansk politik
	D6	Jeg tænker på valgplakater [griner]. Fordi der snart er valg.
	D5	Og jeg tænker på forskelligheder.
	Moderator	Vil du uddybe, hvad du tænker på?
	D5	Jamen først og fremmest er der jo forskel på farve kan man sige. Og hvis man har et lille kendskab til partierne, så ved man også, at der er forskellighed i partierne - hvad de mener og hvad deres holdning er, hvad de gerne vil have, at der sker – så forskellighed på den måde kan man sige. Og forskelligheder i forhold til dem, der repræsenterer partierne. På alle mulige fronter og måder i forhold til hvordan de er som personer. Og så en anden ting jeg også tænker på, det er levebrødspolitikere, tænker jeg også på,

		som jeg desværre synes, at vi har mange af i dag i forhold til førhen.
	D4	Det var faktisk noget af det samme. Så forskellige partier, forskellige mærkesager, forskellige ansigter, forskellige repræsentanter.
	D2	Jeg ser højre- og venstrepartier. Delt op.
	Moderator	Hvad tænker I egentlig, at vi skal bruge de der partier til? Hvad tænker I, de leverer sådan nogle partier? Altså hvad skal de gøre godt for, var jeg lige ved at sige.
	D6	Forhåbentlig politiske forlig, altså. Samarbejde.
	D7	Jeg tænker, nej hvordan gør vi [skal man række hånden op?], de skal vel, altså de skal repræsentere deres vælgere, borgerne, ud fra det man har stemt på for så de ikke gør noget andet end det man har stemt på.
	D4	Og så har de hver deres mærkesager, så man derfra vælger, hvor man ligger og hvor man står.
	D5	De skal debattere. Finde frem til noget som der også blev sagt før.
	D2	At de så ikke altid er gode til at holde valgløfterne, det er så noget helt andet [griner].
	Moderator	Okay. Er der noget af det her, der er i modstrid med hinanden? Jeg tænker, du sagde forlig [peger på D6] og I andre sagde debatterer. Kan det godt forenes tænker I? Altså hvad er så vigtigst?
	D6	Amen det kræver jo som regel de 90 [griner]. For at kunne blive enige, eller for at få noget gennemført ikke, altså så ja. Og det er vel også derfor, at det nogle gange er svært at overholde alle valgløfter i hvert fald, for du kan jo sagtens gå ud og sige alt muligt, men hvis du ikke har 90 mandater, så kan det være lige meget, altså i princippet i hvert fald.
	D2	Men de er også mange for at gå på kompromis nogle gange. Eller går for meget på kompromis, ikke. De vil helst blive siddende på stolen i stedet for måske at tage det valg.
	D6	Jo jo, altså de er jo gode til at tale efter hvad der sker i medierne ikke. Altså, når det er ovre så, altså det der er i

		medierne, hvis det ikke er der mere, så er det lige meget, ikke?
	D2	Og så begynder de tidligt med valgflæsket ikke, synes jeg.
	Moderator	Det var du også lidt inde på, du kom til at tænke på valg, eller valg [D6 afbryder]
	D6	Ja, lige præcis for det er nu ikke.
	D7	Altså umiddelbart, så tænker jeg jo på dansk politik, når jeg ser det der, men lokalpolitik, du kan jo sagtens mærke, at det er valgår.
	D2	Ja det kan vi.
	Moderator	På hvilken måde tænker du?
	D7	Når der skal laves budgetter for eksempel. Det er tydeligt at mærke, ikke.
	D6	De prøver jo helst at forhale indtil efter november fordi så er der ikke nogen af dem, der bliver ramt.
	D5	Ja, det kan man jo også se på [afbrydes af D6]
	D6	Landbrugsforliget, altså det kommer jo ikke hjem før efter valget altså det tør de jo ikke.
	D5	Det kan man også netop se nu på det landspolitiske, du ser alle mulige, der besøger alle mulige forskellige kommuner og så videre netop fordi de netop skal være klar til et nyt valg.
	D6	Ja ja, lige præcis, det er jo, ja det er lidt svært.
	D2	De stod til kræmmermarkedet nede i Horsens i weekenden.
	Moderator	Der var de klar.
	D2	Der var de klar, ja.
	Moderator	Velkommen til D1 [D1 ankommer]. Tak fordi at du ringede, og tak fordi du kom igennem regnen.
	D1	Jeg var lige ved at drukne.

	Moderator	Vi er gået lidt i gang med at tale om hvad de her valg, eller partilogoer får tanker i gang, men det er bare den første lille opvarmning, så du kan sagtens nå at være med. Hvis du får tid, så må du gerne skrive under på den her forskningshjemmel så jeg kan få lov at bruge data. Og så ligger der en lille survey bagefter, men den kan vi også vente med, så du kan få lov at være med. Vi har også lige præsenteret os, men du kan heldigvis se på navneskiltene, at vi er her alle sammen. Godt, jeg synes faktisk også, at vi er kommet langt. Jeg kunne godt lige tænke mig at spørge, inden vi går videre, fordi nogle af jer var inde på det, hvad I forventer af dem. Men er der noget I godt kunne tænke jer der var bedre? Altså er der noget I godt kunne tænke jer, at partierne gjorde mere af, end det de allerede gør. Eller at de gør noget andet, end det de allerede gør.
	D5	Jamen at man for eksempel holder sig til sin ideologi. Altså man kan sige, at det virker meget som om ideologierne bliver ændret på 5-års basis, nu hvordan Socialdemokratiet de ændrede sig rigtig meget på udlændingespørgsmålet i forhold til for fem eller ti år siden, ikke. Og alle mulige andre ting, altså det var også det jeg kom ind på i min intro i forhold til, at jeg synes man er blevet for meget levebrødspolitiker i dag. Altså som du også sagde [peger på D6], at man skifter i forhold til hvad der er i fokus, hvad det er man gerne vil have, at folk de mener et eller andet for at man har mulighed for at få nogle flere stemmer. Og det er også det jeg mener med at det er blevet mere levebrødspolitisk arbejde, at folk sidder der, fordi de har et arbejde, og de har en stol, de sidder der ikke, fordi de kæmper for noget. I hvert fald mange. Det ser man også, folk de skifter partier jo forholdsvis ofte, i hvert fald nogen, de er en del af en tre-fire forskellige partier, og jeg kan slet ikke se, hvordan kan du komme fra Enhedslisten og så lige pludselig være en del af Socialdemokratiet eller for den sags skyld længere henne, ikke. Der føler jeg lidt, at vi er kommet ud på en skråplan, hvor det også betyder, at troværdigheden jo, som vi også kan se på alle mulige målinger, kommer mere og mere i bund lige nu end hvad der har været førhen, fordi de ikke har den troværdighed mere, som de engang har haft.
	Moderator	Er I andre enige i det? [deltagerne siger ja eller nikker]
	D4	Meget godt sagt i hvert fald.

	D7	Jeg synes også, at det bliver for meget med personsager, altså det bliver for personfikseret, i stedet for at det er politisk. Så alt det fnidder der bliver i pressen med den ene og den anden og den tredje, jeg tænker, det er jo ligegyldigt. De skal repræsentere en ideologi og nogle vælgere og være med til at lave nogle love og overholde budgetter og bla bla bla ikke også? Og så bliver det lidt trættende, at ja…
	D6	Men er det ikke også pressen?
	D7	Måske
	D6	Altså fordi hvis nu pressen ikke altså bragte det i fokus, personsagerne. Så ville det vel ikke være der?
	D7	Næh… nej…
	D6	Tænker jeg. Altså ikke fordi den skulle skydes til hjørne, men det var bare, jeg tænker også pressen har i hvert fald noget at skulle have sagt.
	D7	Jo jo, det har du da ret i, men de leverer jo også historierne.
	D6	Ja ja, det ved jeg godt, det var ikke fordi, jeg var uenig, jeg siger bare, jeg tror bare også pressen har noget at gøre med det. Altså i deres måde at fremlægge tingene på i hvert fald. Men det ved jeg godt, de skal jo også sælge.
	D5	Ja man kan sige for pressen handler det om at sælge, og hvad sælger, det er nok helt sikkert personhistorier. Så kan man selvfølgelig sige, at det er klart, at nogen personhistorier er man mere træt af end andre, hvor der er fokus på nogle ting som man synes er fuldstændig ligegyldigt, men jeg tror da også som vælger i hvert fald, jeg har det som vælger sådan at man kigger selvfølgelig på nogle ting og det er klart, at hvis der en der er en sexist eller andet ikke, så vil man måske ikke stemme på vedkommende, hvis vedkommende virkelig har gjort sådan nogle ting. Så jeg synes, der er nogle sager, der er vigtige, men så synes jeg også helt sikkert, at der er mange sager, der virkelig bare er hvor de lægger fokus på noget bare fordi det kan sælge.
	D6	Men det er vel også en af grundene til, at du kan ikke tage et parti du er 100 procent enig med.
	D5	Nej nej, det kan du aldrig. Der er jo mange, de er jo… [D6 og D5 taler oven i hinanden – svært at høre].

	D1	Jeg tænker også, at der er gået for meget populærpolitik i det hele, altså jeg kan godt, jeg arbejder på en Skole til daglig, og der er mange af vores elever, der sådan op til valg og sådan noget, der plejer vi at invitere nogle politikere ind, så de ligesom kan fremlægge deres sager så de unge mennesker kan høre om det, og der er mange af dem, der siger, jamen det er ligegyldigt, fordi det bliver meget sådan, de siger lidt det samme, når de sidder til de der vælgermøder uanset om det er fra den ene eller den anden fløj. I starten der tænkte jeg sådan, "argh kom lige ind i kampen", men når man så begynder sådan lidt at lytte efter, nogle gange er det faktisk rigtigt, og det bliver lidt skræmmende. Så når de sådan sidder og forsøger at sælge det og når man så går ind og læser på deres, hvad hedder det… partiprogram, så er det ikke altid, at det sådan harmonerer super godt.
	D6	Nej
	D2	Det er rigtigt.
	D4	Og i den forlængelse så er der jo også mange der vælger at stemme på én person fremfor hele partiet, fordi de så tænker, det er den person jeg holder med, eller der er lige den person. Der kan man godt forstå… så omvendt kan man sige at man går meget op i den enkelte politiker, men nogle gange så er det også den enkelte politiker man ligesom stemmer på og ikke hele partiet nødvendigvis i hvert fald.
	D5	Ja og et godt eksempel der er jo i forhold til Søren Gade med Europaparlamentsvalget ikke [D4 indikerer enighed], med at han er jo måske kun enig i måske 60 procent af hvad Venstre gør dernede og stemmer imod dem en tredjedel af gangene eller sådan noget ikke dernede, men det er jo fordi, han er sin egen og de tør ikke smide ham ud for så mister de en masse af deres stemmer. Så det er jo et godt eksempel på det, ikke. Det er også det der med, at de bygger deres eget brand op, ikke. Det ser man også nu på sociale medier, der er meget større end nogensinde før, ikke, hvor man bygger sit brand op, og det er også det samme der.
	D4	Og det er der nogen der… Altså det er jo også den måde de tiltrækker vælgere på og på samme måde er det også nogle gange med selve partiet. Så det er jo sådan lidt, ja.

Focus group 2 (7 participants)

Åbning	Moderator	[Præsentation af projektet, præsentationsrunde og information om, hvad der skal ske]
Associationer Introduktion af stimuli 1 – 4:55	Moderator	Så synes jeg vi skal tage fat i noget, der sådan er ret åbent faktisk. Vi starter simpelthen med sådan en planche her. Nu kan du ikke se ret godt dernede D, helt nede på hjørnet, så må du lige rejse dig op. Heldigvis behøver vi ikke være helt så bange for corona, som vi skulle engang, så vi kan godt komme lidt tæt på hinanden. Men når I ser sådan en planche der, så vil jeg egentlig gerne starte med at bede jer om lige at skrive ned, hvad er det første, der falder jer ind. Sådan en tre ting eller sådan noget på jeres papir foran jer, det glemte jeg at sige, I må bruge tusser og penne lige så meget I vil. Hvad falder jer ind, når I lige ser sådan en planche som den her? [Deltagerne skriver ned] Vil I prøve at dele, hvad I har skrevet ned med hinanden? Og så se hvor meget I har ramt plet, jeg ved ikke, hvem der har lyst til at lægge ud? Har du C, lyst til at lægge ud måske? Hvad du kom i tanke om?
	C	Altså jeg tror bare jeg gik meget faktuelt til det. Der var logoer for partierne, og så begyndte jeg bare at overveje, om de forskellige partier, jeg kendte, var på den, og om der var nogle, jeg ikke kendte, der var på den. Det var mest det, jeg tænkte på.
	Moderator	Hvad med jer andre? Har I tænkt på det samme, eller har I tænkt på noget andet?
	G	Jeg tænkte på, at jeg synes, når man kigger på det, så spænder det rimelig godt fra ikke helt yderst, men yderste højre og yderste venstre, det er sådan meget bredt, hvad der er repræsenteret. Og det samme som dig [C] med logoerne repræsenteret.
	Moderator	Hvad med jer andre? Er det dækket af? Hvad tænkte I på?
	E	Jeg var også på helt beskrivende og på politisk spændvidde.
	D	Jeg er meget enig. Jeg kom til at tænke på det er sådan lidt det visuelle udtryk, hvor der er nogen, der er sådan

		meget ensformige og meget maskinelt fremstillet, og så er der andre som måske stikker lidt mere ud.
	F	Jeg er i en helt anden grøft. Jeg synes, det er det samme reklamebureau, der har lavet det hele [gruppen griner]. Jeg synes, det er trist, kedeligt og gammelt. Jeg synes simpelthen, det er fuldstændig ens det hele.
	Moderator	Ja, i udtrykket, er det det, du mener?
	F	Ja.
	D	Det er jeg sådan set enig med dig i. Det er også det, jeg siger, de fleste af dem synes jeg også er sådan, jeg har skrevet "ensformigt og maskinelt". [Gruppen griner]
	F	Det var også derfor jeg gik ind lige efter dig, fordi jeg tænkte, det rammer sådan lidt fordi, jeg synes de er ens alle sammen.
	B	Altså jeg har skrevet, nu repræsenterer de jo slet ikke alle partier, men der er jo, bare på den her lille planche er der jo mange partier allerede. Og også mange nuancer af holdninger allerede her.
	A	Jeg skrev også sådan noget som uenighed/diskussioner/forskellige holdninger/værdier.
	E	Ja, og så ved jeg ikke, altså jeg ved ikke med de Frie Grønne, men ellers er det vel de partier, der er repræsenteret i Folketinget, er det ikke det? Jeg ved ikke de Frie Grønne, om der er noget [mumler], men jeg tror, det er dem, der er i Folketinget, er det ikke det?
	Moderator	Jo, vi mangler lige Kristendemokraterne, nu hvor Jens Rohde er blevet… Og Moderaterne vel egentlig også, nu hvor Lars Løkke er kommet ind, men ja.
	F	Jeg tænker også, for mig virker det som om, der er ingen af dem, der vil skille sig ud. De ligner… og det er for mig, at man er bange for at gå i en fejl. Man kører sikkert, det vil sige, man lader principielt det samme reklamebureau lave kassen. Og hvad farve laver vi så til den [Enighed].
	D	Ja, man har svært ved at identificere noget ud fra logoerne fordi som du siger, det er meget ensformigt så

		det hele kunne… Om SF's logo ser sådan ud eller om Det Konservatives, det er jo det samme.
	A	Den eneste der næsten har lidt, det er DF.
	E	Ja på grund af det danske flag, tænker du?
	A	Ja, men det er det eneste sådan, hvor der faktisk er lidt på den også. Altså jeg ved godt Socialdemokraterne har rosen, men ellers så… og Liberal Alliance de har, det er en fugl af en eller anden art, men ellers så er de jo lidt sådan… Radikale Venstre de har bare "Radikale, B".
	E	Ja, er det en reklame for Mærsk, det kunne det lige så godt være på nogle af dem [A: "ja"], det er gule skilt, hvor der står Netto på, det meget sådan corporate-agtigt på en eller anden måde.
	F	For mig kommunikerer det her ikke til unge mennesker. For mig kommunikerer ikke til, undskyld jo til min aldersgruppe. Det er gammelt, sikkert, stabilt, her ved I, hvad I får. Det er jo sådan set lige meget med politisk holdning, men kommunikationsformen er fuldstændig straight.
	B	Det er nok også en udfordring at have et politisk navn, som samtidig skal forsøge at signalere, hvad de står for.
	D	Jeg tror da også, jeg vil sige, at sådan noget som stabilitet er et godt tegn, når vi taler politik [F ikke enig]. Og jeg forstår godt, hvad I siger med at, det der med reklamebureauet, det ligner noget der er, ja fra samme reklamebureau, det kan jeg godt forstå, men jeg vil ikke nødvendigvis sige, at det er en negativ ting, at det bliver sådan lidt, ja stabilt, kedeligt ovre i de nuancer.
	Moderator	Det leder mig egentlig meget godt over i noget, jeg godt kunne tænke mig at snakke med jer om. Hvad, altså det her, det er jo vores partier, som I siger. Det er dem, der sidder i Folketinget, og I er allerede lidt inde på det, men hvad synes I egentlig deres opgaver er? Hvad er det de skal levere alle de der partier? Hvad er partiernes opgaver?
	A	Jamen jeg synes, deres opgave er, at de skal præsentere, eller repræsentere danskernes holdninger.

	C	Også gerne gøre det bredt, så der er nogen for alle [A: ”ja”]. Altså, derfor vi gerne skal have mange af dem ind.
	G	Og nå til enighed, løse problemer i fællesskab, tænker jeg.
	B	Ja, jeg skulle til at sige, den der med enighed, den er nok en udfordring netop fordi der er en stor pallette af partier og en stor bred repræsentation.
	D	Ja, jeg er meget enig, det handler om, at de skal repræsentere den danske befolkning og så på en eller anden måde nå frem til et, ja hvis ikke en enighed så et kompromis på en eller anden måde, hvor alle bliver tilgodeset mest muligt eller bedst muligt. Ja med de udfordringer der så er.
	E	Ja, så handler det vel om at de er villige til at tage ansvar for det land, de skal lede. Vi har valgt dem til at lede, jeg tænker, at de mennesker, der sidder i partierne, er gået ind i det, fordi de ønsker noget magt og noget indflydelse, og det synes jeg da er vigtigt, at de varetager på en ansvarsfuld måde, om det så nogle gange er at tage upopulære beslutninger, hvad det kan være. Men også netop mødes på midten er jo et godt skridt, kompromiser til at tage ansvar.
	F	For mig er der noget historisk i demokratiet. Det er lidt det, vi har givet dem. Det er jo det historiske moment eller historiske udgangspunkt for, at Danmark er, den udvikling vi har været igennem. Og så har man forskellige indgange til den udvikling eller den historik, men også den fremtid som apropos de unge mennesker går ind i. Det er lidt det, jeg forlanger af dem, det er, at de bruger demokratiet til at udvikle det her samfund i de retninger som, ja undskyld nu siger jeg vores forfædre, det lignende bagudrettet har givet os med i bagagen.
	Moderator	Historieforvaltere?
	F	Ja principielt ja. Der skal kunne skrives videre på den historie, og så ved jeg godt, så laver man nogle hop og nogle krumspring og sådan noget, men det er deres største gave.

	E	Jeg har et spørgsmål. Fordi jeg synes det er noget, de er rigtig gode til at gøre, partierne, men det er ikke noget jeg synes er ønskværdigt. Jeg tænker, at de er gode til at mele deres egen kage. Og det er jo ikke fordi det er så ønskværdigt, at de bare vil blive på magten for enhver pris eller hvad det nu kan være, men det var et spørgsmål til, hvad I andre tænkte om det.
	D	Jamen det er jo rigtigt, altså magt for magtens skyld gør måske sjældent noget godt, men det er jo så der spørgsmålet, om det at de får magten, det simpelthen har en selvforstærkende effekt som ligesom kommer til at køre i ring, det tror jeg måske nogle gange godt det kan. Så er det, det kører lidt af sporet i forhold til at repræsentere befolkningen eller træffe de rigtige beslutninger, fordi det handler om at beholde magten eller få mere magt.
	C	Ja og de begynder at skifte holdning for at få flere stemmer i stedet for at blive ved deres valgsager.
	D	Præcis.
	B	Altså jeg har jo lidt en anke omkring det her med, at der er så mange partier. Det kommer jeg nok til at sige nogle gange, men fordi der er det, og fordi de jo så dermed får indflydelse på balancen i demokratiet jo hvor der skal stemmes, og der skal være et flertal, jamen så vil der altid være sådan noget forhandling og noget kompromiser i det, og dermed som der bliver sagt, så dermed er der jo også mulighed for at mele sin egen kage, fordi man har den her stemme, man har den her indflydelse på flertallet og handle med, og derfor bliver det måske ikke altid lige nuanceret, som det burde være, eller repræsentativt for befolkningen, men mere sådan en ”amen vi har mulighed for at gøre indflydelse ved at give eller ikke give vores stemme” mere end at repræsentere befolkningen.
	E	Det er i hvert fald sådan, det fremstår i medierne, fordi jeg har da faktisk også meget tillid til vores demokrati og vores partier, og jeg er ikke i tvivl om, at de nok skal få landet på den rigtige retning, men det er i hvert fald meget sådan, det fremstår i medierne. Så står den ene i den ene ende og den anden i den anden ende af ringhjørnet og så råber de af hinanden på en eller

		anden måde, men det er mit indtryk, at de faktisk er gode til at arbejde sammen.
	A	Jeg tror også mest, det er fordi, man netop ser de der sådan yderligheder også i medierne, at man… også de der Facebook-videoer, der kommer op, for eksempel med Mette Frederiksen og den der giraf, hvor hun står og snakker
	E	Der hun griner?
	A	Ja, det er bare én ting vi ser, hvor de har sidder jo flere timer inde i det, hvor det ser vi aldrig. Så det er netop det der med, vi ser det kun når der endelig er noget, sådan noget guf, som der er noget, vi gider se [enighed i gruppen].
	D	Ja, det er jo også fordi, det er det de kan bruge til, altså når der er nogle poler, hvor de ligesom kan skille sig ud, så er det det, der kommer på de sociale medier fordi det er der de kan profilere sig på. Når de har lavet en eller anden aftale om bibliotekspenge, hvor alle er enige, det kommer de ikke ud med, fordi 1) det interesserer ikke befolkningen og 2) de er alle sammen enige, så de kan ikke gå ud og sige ”regeringen gjorde det dårligt”, fordi de selv er med i aftalen. Så oftest så bliver det jo enten altså de helt store aftaler, hvor alle er enige, det er godt, eller også så bliver det de her aftaler, hvor alle nærmest er uenige, der bliver fremhævet.
	E	Men det er jo lidt paradoksalt, at det vi hører om, det er der hvor de er så uenige, og hvor de ligesom altså… Det der giver noget kant til dem. Og så ser vi det der, hvor det bare er så ”mærsk-agtigt”, altså. Så der er et eller andet underligt spil derimellem, tænker jeg; vil skille sig ud, men ikke vil skille sig ud. Og jeg kan selvfølgelig godt forstå at sådan nogle møgsager med at man går og gramser på alle mulige eller hvad det nu kan være, det er selvfølgelig ikke en god sag, det tror jeg, alle forstår. Men jeg synes, det er sjældent, der er reelle politiske møgsager, altså det er mere sådan personsager, der er møgsager i medierne. Jeg ved ikke, hvor jeg ville hen med det, det var bare en tankestrøm.
	Moderator	Nej, men det behøver du heller ikke, men hvis jeg lige, jeg synes jeg hørte, at deres primære opgave det var

		repræsentation, ledelse eller forvaltere af landet og løse problemer, tror jeg også du sagde. Er det, er I enige om at de tre funktioner er centrale for partierne? Ville I ønske, at partierne leverede det – repræsentation, ledelse og løsning på problemer?
	F	Og også gerne en demokratisk forståelse.
	Moderator	Demokratisk forståelse også, hvad vil det sige?
	F	Ja men det vil sige, at vi faktisk forstår demokratiet, når det arbejder. Lidt når at de unge mennesker siger her den der med, ja men der skabes så meget støj, der er meget enkeltsager, der er meget forskellige retninger. Men det er ikke demokratiet, som vi forstår det. Så når apropos nu kan vi tage sygeplejerskerne, hvor man så siger, ja men vi ved alle sammen, hvordan reglerne er inden for løn og alt det der, ja men hvem er det så, der faktisk stemmer det igennem? Det er faktisk Socialdemokratiet. SF går også ind og stemmer for, det kan jo ikke passe. Den der demokratiske forståelse, jamen det er så ikke jer der skulle gøre det. Så kunne man bedre forstå hvis det var de borgerlige, der gik ind og tog den. Men det er den der demokratiforståelse af, det er faktisk sandt, det de siger, men den måde de handler, det er ikke sandt.
	Moderator	Nej så de må godt, en opgave du kunne ønske dig var, at de også formidlede demokratiets principper eller forklarede [afbrydes af F]
	F	Ja og deres grundholdninger i stedet for at det bliver de der enkeltsager. Altså undskyld jeg siger det, men så er der en eller anden Mohammed, der har gjort et eller andet slemt – ja ja, men der er 99 andre, der har gjort det godt, men hvorfor er det så, at vi ikke kommunikerer det? Så vi får de der enkeltsager, vi får apropos partier, der kan leve på én sag og slå sig igennem på én sag. Argh sådan er samfundet vist ikke helt skruet sammen.
	D	Nej og det hænger jo så igen sammen med det vi snakkede om med at repræsentere befolkningen, fordi de her enkeltsager repræsenterer ikke befolkningen, men det er alligevel det, de slår sig op på, og så er det, at det kører i ring.

	Moderator	Og så forstod jeg også - jeg prøver at opsummere, så I må korrigere mig, hvis det er forkert, bare så jeg er sikker på, at jeg har forstået jer - at nogle af de ting, I siger, grunden til, at de ikke leverer de opgaver, det er, at de er, du sagde mele deres egen kage, de er optagede af at søge vælgere, og at det nogle gange står i vejen for at kunne gøre de der ting. Er det rigtigt forstået eller hvad?
	E	Ja, det vil jeg også sige.
	G	I hvert fald oplever man det meget op til en valgperiode, synes jeg. Der kan godt være fredelige perioder, hvor man oplever, som du siger, demokratiet arbejde. Hvor de kan finde ud af løsninger på tværs. Men op til en valgperiode, der kan det godt blive hårdt, og der kan de godt have gemt nogle møgsager, som de så haler frem.
	E	Og så vil jeg sige, det er jo også, altså noget af det, der understreger det er, at det er jo relativt usympatisk, når politikere så ikke vil stille op til kritiske interview, og de ikke vil stå på talerstolen og de vil ikke rent faktisk sige, hvad de mener, de vil bare gerne være med i TV2 Kurs eller hvad hedder sådan noget, et eller andet åndsvagt med Mikkel Beha, altså. De vil ikke stille op til noget, hvor de kan give deres holdning, de bare vil være med i de der populære familieprogrammer. Det synes jeg understreger, at vi faktisk har brug for nogle politikere, der tager ansvar, så vi kan finde ud af, hvad vi mener om dem. Men netop det ønske, at de ikke bare vil blive siddende på magten, politikerne.
	A	Jeg synes et af… Et interview, der sådan altså står klart, når man snakker om politik, det er, når Veganerpartiet de skal op og fremstille deres agenda, hvad de står for. Så siger de måske tre linjer og så er det bare, så er der ikke mere. Og så kommer interviewerne hen, så kommer de alle sammen hen og spørger ”nå men hvad så med det”, ”hvad så med det”, ”hvad så med det”, og så er de sådan ”vi har ikke mere, vi har ikke mere, vi har ikke mere”. Og så går de ind igen. Hvor jeg er sådan, hvis man gerne vil være et politisk parti, så skal man også, man skal have nogle ting, man står for. Og at du kan sige tre ting, som er dyrevelfærd, det den største af dem, ja det havde vi godt regnet ud, men hvad mere? Hvad vil I gøre for at opnå det, altså.

	E	Og der er jeg meget enig herovre med, at det bliver, man kan så diskutere om kriterierne for rent faktisk at kunne blive opstillingsberettiget er for lave. Om vi skal højne niveauet for, hvornår man kan blive opstillingsparat. Og vi kan, måske en anden diskussion, om vi skal diskutere, hvornår man kan blive valgt ind og om spærregrænsen skal sættes op, netop fordi det bliver så useriøst, når netop Veganerpartier bare kan stå og sige noget med grise og køer og dyrevelfærd og så rent faktisk kan blive… jeg tror så faktisk ikke de er opstillingsberettigede, der har ikke fået de der 20.000 stemmer, det mener jeg ikke, de har, men det bliver så useriøst, at man kan skabe et parti kun på én sag.
	A	Ja.
	Moderator	Er I andre enige i det? At et parti skal mene mere end bare noget om en enkelt sag? Altså at man ikke kun kan være et miljøparti eller kun være et landbrugsparti eller hvad det nu kan være. Er I enige i, at et parti skal have mere end én holdning? Eller ét emne, de er optagede af.
	G	Nej, det er jeg ikke enig i. Jeg synes, at i et demokrati, der må man også godt komme ud med én holdning, hvis der er tilslutning nok til den holdning. Og så om de kommer ind eller ej, det vil jo så vise sig. Men de vil jo aldrig kunne være de centrale i en regering, men de kunne være satellitter i en regering og komme ind med deres holdning som en sideting, fordi de ikke er store nok til at være regering selv.
	B	Altså jeg synes, det er problematisk, de kan komme ind med én ting, fordi de kan meget nemt komme til at fylde meget den ene ting. Altså det kan blive sådan en social medie fokus, som… Og det er lidt det, der også sker, det er jo at medier bliver brugt meget til at kæmpe de her valgkampe på efterhånden, hvor det ikke handler om partiets generelle, men enkeltstående sager, som de så kan få til at fylde enormt meget på de sociale medier. Og det er jo sådan, det er, men det gør jo også, at det mister lidt pondus i det de oprindeligt stod for, altså at repræsentere noget demokrati og en bred befolkningsgruppe. Altså jeg synes i hvert fald, de får lov at komme ind med for små emner og for små partier, og dermed bliver det hele mudret.

	G	Jeg tænker bare, hvis der er fire millioner, der sympatiserer med, at vi skal spise mindre kød for eksempel, så kan det godt være, de ikke har andet på hjerte, men det er en tid, hvor det ligesom er fremme, og det er det, vi skal skubbe på med ligesom med miljø og klima, at vi skal passe på vores jord, og vi skal gøre nogle ting. Så kan det godt være, der kommer et parti, som kun tænker i det, men det er repræsentativt for tiden, tænker jeg, og hvis ikke der er nogen, der vil det rigtig meget, jamen så bliver det sådan lidt vattet i de store partier, tænker jeg, fordi det er en delting for dem. Så jeg synes godt de der emnepartier, de kan være med.
	F	Ej men jeg tænker sådan på Jacob Haugaard. Altså han var jo et godt eksempel på det der. Og det der var mest grotesk med Jacob, det var jo, at han kom til at sidde i midten, så de kunne ikke bestemme finansloven uden de spurgte Jacob. Hvis man hører Jacob fortælle historien, så kom Lykketoft forbi ham og sagde ”Jacob, hvad vil du så have?”, så sagde han ”hvad mener du?”. ”Jamen du skal jo forlange et eller andet, før jeg kan få din stemme [B: ”lige præcis]. Og så gik Jacob en tur ned ad kontorgangen der, og så er der en dame ind af en dør, det var Radikales sekretær, en eller anden sekretær fra De Radikale, så går hun ind, og så siger han ”Nå men hvad laver du så?”, nå men hun gik meget op i teater, hun var ovre fra Bornholm af. Da han kom tilbage til Lykketoft, så siger han ”jamen der skal være X antal 100.000 til teatret ovre på… og så selvfølgelig [mumler] og alt det der, men hele den… og det er der, hvor jeg synes, demokratiet mangler. Det er der, hvor det lige pludselig bliver tilfældighederne, der begynder at stille, jamen hvad nu hvis, at… hvad nu hvis det ikke apropos var kød, men det var noget krigsmæssigt eller et eller andet andet, men hvor er holdningen så? Jamen så kan man jo ikke sige, ”jamen så må I ikke få kød”, og det dur ikke i min verden. Sådan tænker jeg det i hvert fald.
	G	Jeg tænker, han er et eksempel på der, hvor det ikke fungerer, fordi han var jo bare en komiker, som du sier, som fulgte med, som vinden blæste på cykelstierne og så videre, men altså han var jo ikke sådan seriøs politiker. Der er nogle andre med mere seriøse sager.

	F	Han blev det.
	G	Ja ja, han fik sin ministerløn, eller han blev ikke minister, men [mumler].
	A	Jeg tænker der er nogle partier, der godt kan leve på en enkelt sag, men jeg tænker sådan noget som miljø, det er jo ikke kun én sag, der er jo så mange ting efterhånden under miljø. Altså for mig er miljø også bæredygtighed, og hvad er bæredygtighed? Er det så bare med CO2 og bil eller er det også med bæredygtighed indenfor industrien, er det cirkulær økonomi? Altså på den måde så tror jeg én sag godt kan fylde noget mere end bare at være én lille sag. Og jeg tror også det er det, der skal til, hvis man skal være et folketingsparti, altså hvis man gerne vil sidde derinde. Så kan du ikke bare have "dyrene skal have det bedre". Så skal der ligesom være noget mere til det.
	Moderator	Ja, så skal det være drivende for flere stillingtagen, er sådan jeg forstår det, ja [A enig].
	F	Det jeg er mest nervøs for, det er jo, at partierne, og det ved jeg jo, de sidder, de er jo på arbejde, de sidder og kigger ind i målgrupper. Hvem pokker vil skære ned for pensionisterne, der er en million pensionister. Hvem vil skære ned for husejerne, der er halvanden million. Lige meget hvilket parti, der går ud og gør et eller andet ved det, så bliver de ikke valgt. Og det er der hvor demokratiet, det er der hvor enkeltsagerne begynder og få problemstillinger. Fordi der er jo faktisk partier, der har, der er bygget op på fire holdninger. Og det er jo nok, fordi så har du alle målgrupper, og så kan I jo selv regne ud, der er jo nogen af dem, der er mere tydelige end andre med de holdninger. Og det er jo den måde, de gør det på. Det vil sige, der sidder spindoktorer bagved, og det gør også bag apropos vores statsminister. De sidder jo alle sammen og kigger ind i tal, men det er for mig ikke demokrati. Det er en styring af, hvad jeg må sige, og hvad jeg ikke må sige, og så begynder demokratiet at falde fra.
	B	Altså hen imod at partiet skal fortsætte med at være det mest populære og hente flest stemmer og ikke få en mærkesag igennem eller ja.

	F	Lige præcis. Og det vil sige, så begynder vi at miste sandheden i demokratiet, og det var det, jeg var mest bange for med de unge mennesker. Det er lige pludselig, de tror, det er enkeltsager. Altså se nu de der TV-programmer, altså hvor de tager de der kantede folk ud og siger, ”nu skal I se”. Det er jo ikke sådan, det ser ud for 90 procent andre unge mennesker er ikke sådan. Og det er der, jeg er nervøs.
	E	Men tænker du, at det går over mod teknokrati, eller tænker du bare, at demokratiet er i forfald?
	F	Jeg mener faktisk, at demokratiet er i forfald.
	D	Altså i forhold til de her enkeltsagspartier, så tænker jeg, at jeg har ikke gjort min stillingtagen fuldstændig op til om det er godt eller skidt, men jeg kom sådan til at sidde og tænke på, at et parti som Dansk Folkeparti startede også ret meget som et enkeltsags eller ganske få partier… Jeg tror ikke Dansk Folkeparti havde ret mange andre valgløfter eller valgmålsætninger end ud med indvandrerne og bedre vilkår for de ældre, hvor der startede de, men nu kan man sige, er de nødt til at have, fordi de er blevet så store, nu er de blevet mindre, men blevet så store, har de været nødt til at tage stillingtagen til de andre ting. Så et parti, der starter som et enkeltsagsparti, tænker jeg godt kan udvikle sig. Så kan vi diskutere om der skal være, om spærregrænsen skal være 2, 5, eller 8 procent og forskellige andre kriterier, men jeg tror ikke nødvendigvis, at et enkeltsagsparti ikke kan udvikle sig til at blive et flersagsparti eller til at have en stillingtagen til det, for det tror jeg, at så snart de kommer i Folketinget, bliver de presset til og have en, eller bliver de tvunget til, nødt til at have en bredere pallette end kun det ene, de er nødt til at have en stillingtagen til det. Hvor man kan sige, et andet eksempel er Nye Borgerlige. De er også meget, men de har jo nu fremlagt et bud på en større plan, fordi de er blevet så populære. Så jeg tror måske også godt, der kan være plads til de enkeltsagspartier, og til at de kan udvide sig.
	E	Ja, de vokser med ansvaret.
	D	Ja det bliver de nødt til.

	E	Det er faktisk en god pointe.
	B	Jo dels det, men dels så er det jo også sådan noget med at deres målgruppe er for snæver til, at de kan få den indflydelse, de skal have, ikke. De er jo nødt til at sprede deres sortiment, så de kan få en større indflydelse.
	D	Ja, og det er måske der hvor jeg tænker, at der kan man godt starte som et enkeltsagsparti og få en grundlæggende fundering og ligesom sådan blive grundlagt på en eller anden måde og så bliver de som du siger tvunget til ligesom at træffe nogle beslutninger om, ”hvad mener vi ellers”, for ellers så dør det bare ud, og det vil de jo helst ikke, hvis de vil have magten, som vi snakkede om.
	B	Præcis
	G	Men der skal jo også ligesom være nogen, der rører i gryden. Der skal være nogen, der gør et oprør, der skal være nogen, der peger hen på et problem, og det kunne være dyrevelfærd, det kunne være noget andet. For ellers hvis vi kun sidder med de der kernepartier, som har fire kerneområder, så vil de jo hele tiden sidde og prioritere, ”hvor meget skal vi bruge på at bygge en bro, hvor meget skal vi bruge på dyrevelfærd” og så videre. Der skal være nogen, der ligesom forstyrrer det og gør opmærksom på, at der er et problem, og det skal løses. Især hvis der er mange, der har den holdning.
	E	Ja, og det der netop er godt ved det, det er, at hvis det bliver en populær holdning, så skal de andre partier da nok følge efter, hvad de mener om det. Så hvis nu at alle mente, der skulle være kødfri mandag, tirsdag, onsdag og torsdag alle mulige steder, altså så skulle de andre jo nok følge efter, hvis det bliver en populær holdning i befolkningen. Så på den måde tænker jeg faktisk du kan have ret i, at ensagspartier kan have sin berettigelse, fordi de bringer opmærksomhed på en sag.
	D	Men det er så det vi diskuterer, om den populære holdning i befolkningen, er den nødvendigvis den ”rigtige holdning”, fordi blev vi ikke enige om lige før, at politikerne nogle gange skal træffe de ubehagelige beslutninger som gik imod det befolkningen siger?

	G	Jo men nogen skal ryste posen, tænker jeg.
	D	Det er vi enige om.
	G	Altså så kan man se, hvor det lander, så får de diskuteret det, og så som du siger, så er man nødt til at finde kompromiset og demokratiet skal arbejde. Men hvis ikke der kommer nogle input udefra, så står det bare stille der inde på midten. Der skal ligesom presses, synes jeg, for at det flytter sig, for at vi udvikler os, for at vi får en fremtid inden for politik.
	B	Men tænker du ikke også med de mange mange partier, der efterhånden er, at de så, så fjerner du muligheden for at lægge det pres, fordi der bliver simpelthen for mange forskellige partier, der hver især ønsker at være repræsenterede? Altså hvor du har, altså jeg er ikke fortaler for, at vi kun skal have to partier, men har du færre, så har du også større vægt, og så er der jo også større mulighed for igen at forhandle nogle større mærkesager, som måske ligger flere eller en større del af befolkningen på sinde.
	G	Jeg kan godt forstå dig, hvis der sådan var mange, men vi oplever jo også, at der er mange, der prøver, og så efter et par år, så falder de fra igen, så havde de ikke deres berettigelse. Og det synes jeg også, de skal prøve, lige at skyde ind i midten og se, hvad der sker, fordi det kan jo godt være, at de havde noget at byde ind med.
	F	Men vi mangler ungdomsoprøret [grin i gruppen].
	Moderator	[… excluded for anonymization]
	G	Ja de er for pæne og polerede.
	C	Jamen jeg tænker også, altså nogle gange kan det også være godt, hvis man ligesom ved nogen, okay det er det her, de går ind for af mærkesager, fordi du kommer aldrig til at være helt enig med et parti, det kommer der ikke til at være nogen af os, der finder et parti, der bare tænker, ”de går ind for alt, jeg går ind for”. Så hvis de siger, jeg går ind for det her, og jeg har tænkt mig at gøre, hvad jeg kan og gå på kompromis på andre ting for at opnå det, det kan også godt gøre, at så får man faktisk noget igennem frem for bare at have en masse, der siger ”ej men jeg gad godt, men jeg kan bare ikke

		opnå alting". Og så kan de jo nedprioritere miljøet eller dyrevelfærd eller hvad de nu kan have lyst til, så meget som de vil.
	E	Ja, men det er lidt en anden pointe og så måske svar på det der med, hvis der så kommer ensagspartier, der får mig til at… Altså jeg tænker, at jeg har så høje tanker om vores forvaltning, altså dem der forvalter det, politikerne ligesom bliver [mumler] beslutninger, at det faktisk, hvis der er en beslutning, der rent faktisk er nødvendig [mumler] vil være vigtig for vores land, så tænker jeg forvaltningen nok skal på en eller anden måde få guidet politikerne i den rigtige retning. Altså og det er selvfølgelig ikke fordi, selvfølgelig har vi et demokrati, men jeg tror da også, det er vigtigt at anerkende, at forvaltningen har stor magt og hvis der rent faktisk er noget, der virkelig er vigtigt, så tror jeg, forvaltningen tager hånd om det, altså ja de embedsmænd, der sidder i de forskellige embeder og hvad hedder det, styrelser [enighed i gruppen].

<u>Focus group 3 (7 participants)</u>

Åbning	Moderator	[Præsentation af projektet, præsentationsrunde og information om databehandling mm.]
Associationer Introduktion af stimuli 1: 5:04	Moderator	Det allerførste jeg vil vise jer, det er sådan en meget åben ting. Men for eksempel bare den her planche [lægger stimuli 1 på bordet]. Det her det er jo en planche med nogle logoer på, og det første jeg egentlig gerne vil have, for at vi kommer i gang, det er, at I lige hver især skriver to-tre ting ned, hvad I kommer i tanke om, når I ser det her på jeres blok. Bare lige for jer selv, hvad er det, der falder jer ind, når I ser sådan en flok af partier her. [Deltagerne skriver ned]. Skal vi prøve at samle lidt op på dem? Jeg tænker, vi kunne dele, hvad I har skrevet ned, og så kunne vi prøve at samle det lidt op, om I kommer i tanke om det samme, eller om I kommer i tanke om nogle forskellige ting. Jeg ved ikke, om der er én, der vil starte? Så tager jeg lige nogle noter her, jeg kan lægge ud til fælles bagefter, er der én, der vil starte, hvad kom I i tanke om? Du vil starte G?

	G	Jeg kan godt starte. Jeg tænker på folketingsvalg, så tænker jeg på demokrati, så tænker jeg, at der er mange partier i Danmark i forhold til vi har, hvad der er i udlandet.
	Moderator	Yes, perfekt, dem skriver jeg lige op her: folketingsvalg, demokrati og mange partier. Hvad med dig, F?
	F	Jamen jeg er lidt i samme boldgade. Jeg har egentlig skrevet valgplakater, men det er fordi, jeg synes, at mange af deres logoer egentlig kun bliver vist frem i den sammenhæng. Og så har jeg skrevet, at der er den der sådan farve højre/venstre opdeling, som når de lige ligger sådan her, giver det lidt sin… Og så kunne jeg faktisk ikke lige komme på mere.
	Moderator	Nej, det er også fint.
	E	Jeg tænkte på, også lidt som G sagde, at der er mange forskellige muligheder. Og så skrev jeg kamp om opmærksomhed, altså fordi de her på hver deres måde prøver at få opmærksomheden og der er mange, der kæmper om den.
	Moderator	Yes, perfekt. D?
	D	Jeg har skrevet de mest alment kendte partier i Danmark, og bredt repræsenterede.
	Moderator	Du må gerne fortsætte.
	C	Ja, jeg kommer til at tænke på deres Brand, det var det eneste, ikke. Altså de der signaler man genkender, Ø'et i Enhedslisten og den grønne farve, Dansk Folkeparti og rosen.
	Moderator	Jeg skriver lige alment kendte partier, den fik jeg ikke med. Hvad med dig, B?
	B	Jeg har skrevet velrepræsenteret og så har jeg faktisk skrevet uligevægtig, men det er fordi, når man kigger på de her partier, så kan man se, hvor svært det er at danne et nyt parti og komme ind.
	Moderator	Sagde du ulige vigtig?

	B	Uligevægtig. Og så har jeg skrevet tre farver, for det er vel bare rød, grøn og blå som er farverne i samtlige partier.
	A	Jeg har skrevet værdier, fordi at det var det jeg lige sådan tænkte, at de her logoer jo også repræsenterer, og det er også, der hvor de adskiller sig, og der hvor de nogle gange har nogle ligheder. Og så har jeg skrevet farver, som nogle af de andre også har nævnt, for det synes jeg springer sådan meget i øjnene, når man kigger på det. At det er også på en eller anden måde med til at kategorisere det. Og så tænke jeg også lidt på at i forbindelse med det, så er man vandt til at, nu ligger de jo bare lidt blandede her, men man er vandt til nogle gange også lige at se dem på en anden måde, altså hvor de ligger mere i forlængelse af hinanden, og hvor man måske kunne forestille sig, at de der farver de så også lå op ad hinanden.
	Moderator	Det giver god mening. Jeg lægger lige den her ud, så I får jeres ord med jer. Så det her det var det, jeg lige fik fra jer. Der er selvfølgelig mange ligheder, er der nogle ting, der overrasker jer, der kom på? Eller som… Ja, du må gerne starte B.
	B	Frie Grønne er det et folketingsparti? Er de blevet opstillet som folketingsparti?
	Moderator	Nej
	B	Fordi så burde KD vel også være der.
	Moderator	Ja så du mener, at der mangler nogen?
	B	Ja, fordi KD er vel i folketinget med Jens Rohde.
	Moderator	Ja, det er de.
	B	Det var bare lige om det var Folketinget, eller om det var kommunalvalg, eller hvad vi lige kiggede på.
	Moderator	Ja, vi skal egentlig fokusere på Folketinget, så det er en god pointe, at KD er kommet med nu. De Frie Grønne har repræsentanter, men de er ikke opstillingsberettigede, så det har du ret i. Var der andre ting, der overraskede jer lidt? Der var noget med valg og noget med forskellige muligheder, du var

		også lidt inde på det der med brand, C? Hvor du tænkte, at der var lidt branding i den måde, de sætter det op på.
	C	Nej, det er mere i forhold til min præsentation af det, at det jo, det er det, der umiddelbart springer i øjnene.
	B	Det jeg synes, der er lidt sjovt, det er, at Nye Borgerlige er grønne. Fordi, når man kigger på de blå, det er sådan liberale, Venstre og liberale og så videre. Og Konservative Folkeparti det er jo konservativt, det er jo en grøn farve, som de kører med. Men Nye Borgerlige er vel blå også? Tænker jeg, de er vel liberale, mere end de er konservative.
	E	Er det ikke også en blanding af lidt blågrønt?
	B	Nogle gange er deres valgplakat blå og nogle gange så er de grønne, så det har jeg faktisk ikke fundet ud af, hvad deres officielle er.
	F	Det kan være de godt lige vil holde begge muligheder en smule åbne [grin i gruppen].
	G	Noget af det, der også slår mig, det er faktisk, at det ikke er alle partierne, hvor partibogstavet er repræsenteret på dem her.
	Moderator	Nej det er rigtigt.
	B	Alternativet, Å.
	Moderator	Hvis I sådan tænker over, hvad I godt kunne tænke jer, at partier leverer, altså du var lidt inde på det G, at du tænker på demokrati, altså hvad er det egentlig, I synes, partiernes opgave er? Hvis I skulle tænke, hvad vil jeg gerne have, at de partier, der findes, I behøver ikke tænke på jeres eget parti eller det I, det parti I har lyst til at stemme på, men hvad vil I gerne have, at partierne leverer for at få for eksempel demokratiet til at virke? Hvad tænker I, deres vigtige opgaver er? Du må gerne starte, A.
	A	Jeg tænker da, at en af deres vigtigste opgaver er det her med at diskutere nogle af de her sådan meget samfundsrelevante emner, fordi at det så sådan kan

		være med til at åbne op for nogle nye perspektiver og holdninger for os, der ikke sådan sidder og diskuterer det. De skal ligesom sidde og diskutere det på vegne af alle os andre.
	Moderator	Yes. Andre der tænker på noget? Det var noget med diskussion. Ja, B?
	B	Altså også som jeg skrev, det er, at partierne de overholder og forvalter loven. Som man ser en masse eksempler på, at det kan de ikke helt finde ud af. Men det er jo sådan, det tænker jeg er sådan de basale ting og de vigtigste ting, Folketinget og partierne de gør.
	Moderator	Ja, I må gerne bryde lidt ind, men det er godt at du markerer, for så… du må gerne starte, A.
	A	Jamen det var egentlig bare, jeg kom også til at tænke på, at jeg synes også, noget af det partierne de, altså jeg er helt enig i det, du siger der, men jeg synes også, at en af deres store roller er også det der med at være med til at udvikle vores samfund, fordi at det er jo også dem, der sådan skal komme med nye lovforslag og på den måde følge sådan med tiden og være opmærksomme på, hvad der er vigtigt for vores samfund lige nu. Fordi det jo også ændrer sig hele tiden.
	G	De skal vel primært fremføre de synspunkter, som deres vælgerskare ønsker. Det må være deres mål.
	D	Men jeg tænker også, at partierne skal, fordi de så stiller op, bliver nysgerrige og har en baggrundsviden for det de gør. Altså nogle gange så bliver det sådan lidt en, så var der én der havde en dårlig oplevelse her, og så skal vi lovgive om det, og så [mumler/dårlig lydkvalitet], at man faktisk er nysgerrig og tager den brede.
	A	Ja, det er måske også der, at partierne har nogle andre muligheder for sådan at afse og afdække nogle problemstillinger, som vi som helt almindelige sådan enkeltpersoner ikke har.
	C	Men når du siger, at de skal tilbyde eller følge deres vælgeres ønsker, så er det jo lidt sådan en, det er en tosidet, det er jo en proces, ikke, fordi de skal vel også

		tilbyde en fast kerne af synspunkter i forhold til hvad deres vælgere ønsker. Det er mere sådan, jeg opfatter det. Eller det er mit håb, at de gør, så man kan, hvad hedder det, finde et parti, der afspejler ens holdninger.
	G	Jo, men de skal også for mig at se være villige til at flytte sig, når deres vælgere flytter sig. Nu kan du bare se Socialdemokratiet på udlændingeområdet, de har jo flyttet sig, fordi deres vælgere har flyttet sig.
	C	Ja, det er også derfor, jeg ikke stemmer på dem mere.
	G	Fordi det er jo lidt det der med, hvad er det, man orienterer sig efter, ikke. Og de er jo ude efter magten, ikke.
	B	Ellers så er de ude på at følge deres vælgere.
	G	Ja, men [afbrydes af B]
	B	Spørgsmålet er om de følger deres vælgere eller om de følger andres vælgere. Altså for at skabe nye vælgerskarer. Jeg synes måske, den er lidt dobbeltsidet den diskussion, fordi at når du stemmer på et parti, så stemmer du alligevel på dem i fire år. Og så kan vi diskutere, om fire år er for lang tid eller for kort tid eller passende tidslængde. Men det dur jo ikke, at du stemmer på et parti, og så i det første år så gør de nogenlunde, hvad de siger, og i det andet år så flytter de sig, og det tredje år begynder de, hvis vi måske tager, nu sagde du selv Socialdemokraterne, at de ikke kommer til at hedde SF og så kommer de til at hedde, altså hvor de i løbet af fire år udvikler sig så meget, at deres kernevælger måske ikke kan genkende sig i det. Uden at de kan gøre noget ved det, altså vælgerne.
	G	Jo, men altså lige præcis Socialdemokratiet og udlændingeområdet opfatter jeg som noget der har været i, en proces, der har været i gang i rigtig rigtig mange år i rigtig rigtig mange valgperioder. Altså det er ikke noget der sådan [knipser] bare er kommet over night.
	B	Amen jeg brugte bare Socialdemokratiet, fordi du nævnte Socialdemokratiet, det kunne lige så godt være alle mulige andre partier.

	C	Men den proces har jo været i gang i alle partier i virkeligheden.
	Moderator	Så har vi har et eller andet med, at de skal lave love og overholde love, debattere og repræsentere vælgere eller tilbyde vælgerne, der er en eller anden dobbeltside der. Er der andre ting, I tænker der er vigtige, at partierne gør?
	E	Altså jeg tænker, at hvis jeg skulle have en ting ud af et parti, så er det, at de har den der balancegang mellem visioner og kompromiser. Visioner for ligesom at inspirere folk, men kompromiser for at få det til at virke i praksis. Så for mig er det vigtigt, at de får en balance mellem de to ting.

Focus group 4 (6 participants)

Åbning	Moderator	[Præsentation af projektet, præsentationsrunde og information om databehandling mm.]
Associationer Introduktion af stimuli 1: 07:52	Moderator	Men ellers så synes jeg, at vi skal i gang, og den første det er sådan en ret åben øvelse og nok også den sværeste, vil jeg tro. Ikke at den er svær, men den er måske lidt abstrakt. Det her, det er en planche… du må rejse dig op D, hvis du har lige så svært ved at se det, som jeg har her nede fra min ende. I læser lidt på hovedet, men jeg håber det går, ellers må I cirkulere den lidt, den behøver ikke ligge der, hvor jeg har lagt den. Men det her, det er jo simpelthen bare en plakat med nogle partilogoer for de partier, vi har i Danmark. Og jeg kunne egentlig godt tænke mig, at I lige starter med bare sådan rent, ”okay hvad er det første, jeg tænker på, når jeg bliver præsenteret for alle de her partier”, og så skrive to-tre ting ned for jer selv på jeres egen blok først, og så deler vil det lige sammen bagefter.
	D	Altså hvilke partier vi tænker på, eller?
	Moderator	Ja, hvad kommer du i tanke om, når du ser sådan en planche der med nogle partilogoer basically. [Deltagerne skriver ned] Er I ved at have skriblet lidt ned? Er der en, der vil lægge ud med at dele, hvad I kom til at tænke på? Det behøver

		ikke være alt i verden, man kan tænke på, men lige hvad I kom til at tænke på. Du vil gerne starte, A?
	A	Ja, jeg altså jeg har ikke tænkt så meget over, hvad der lå bag de der partiskilte, men mere sådan på det grafiske, og hvordan det virker, og jeg synes dem, der har et symbol ud over selve teksten, det er tit dem, der sådan sætter sig lidt bedre fast. Dansk Folkeparti for eksempel har, det er dem med flaget. Og Socialdemokratiet og rosen selvfølgelig. Jeg var faktisk ikke helt klar over, hvordan Liberal Alliance så ud, men jeg kan se, at de har en fugl, så det må jo være noget frihed, kan jeg næsten regne ud. Og så har jeg hæftet mig ved, at der selvfølgelig er nogle, der holder sig til noget rødt, og nogle der holder sig til noget blåt. Og at der er nogle, som ikke er særlig genkendelige, dels fordi det er nyere partier, man ikke har set dem i så mange år, men hvor det bare er noget tekst på en flad baggrund. Frie Grønne for eksempel, Alternativet er heller ikke sådan, hvis man ikke lige tænker over, at der er den der grønne bjælke, så kunne der stå hvad som helst. Det var det.
	E	Jamen altså jeg tænker jo sådan lidt, nu også når man kører rundt og ser de her forskellige skilte og sådan noget, med det samme jeg tænker politik, hver gang jeg ser et skilt. Og det giver nogle associationer med bogstaver og sådan nogle ting, hvor man kører forbi og ser en eller anden person og ser et eller andet bogstav, og så nogle gange så tænker jeg i hvert fald, passer den person nu også til det man ser af det bogstav? Og så tænker jeg også lidt omkring det med forskelligheden. Nu var du inde på lidt omkring med farver og noget, men jeg tænker også lidt forskelligheden i, hvordan man prøver at profilere sig, om det så er her, eller det er ude på de der mærkater nogen har hængende rundt omkring, men det er den der forskellighed i hvordan man… Og så ved jeg ikke, Kristendemokraterne, var de ikke blevet opstillingsberettigede?
	Moderator	Jo, det er de. Så du mangler en.
	E	Ja, det gør jeg, der mangler én.
	D	Jeg har ikke tænkt så meget på det grafiske, men nok mere hvad de står for. Jeg har skrevet konkurrence og kamp. Det synes jeg, er det, jeg ser i det med, at der er så mange forskellige partier, der ligesom kæmper om at stå

		forrest. Og så har jeg skrevet uoverskuelighed, fordi jeg synes, det kan være lidt svært at finde rundt i det hele, og hvem der står for hvad.
	B	Jamen jeg tænker på, hvor svært jeg selv har ved at skulle vælge, hvis der var valg i morgen. Og så tænker jeg, at politik er sådan lidt, det er jo som at se en række firmalogoer, det er sådan blevet lidt kommercielt og marketingsagtigt på godt og ondt, måske mest ondt. Og så kommer jeg automatisk til at tænke på de forskellige møgsager, der har været med slette Mette, og hvad der nu er.
	Moderator	Har I noget at tilføje, F og G?
	G	Jeg tænkte, at nogle af logoerne de var meget velkendte for mig, sådan SF for eksempel og Venstre. Også Konservative, jeg kan genkende det med det samme. Det er faktisk A også, det med farven, det har vi sådan set været inde på, jeg er sådan set meget enig med A i det han har sagt.
	F	Jeg lagde også mærke til farverne rigtig meget, også dem man sådan virkelig kender, og så meget tænkte jeg over, at den der "Fire Grønne?", den har jeg ikke hørt om før, ja…
	B	Ham der Sikandar Siddique er det Frie Grønne?
	Moderator	Ja. Når vi har sådan en gruppe af partier her, så er det jo dem, vi kender fra det danske folketing, foruden Kristendemokraterne. Hvad kunne I egentlig, altså hvorfor skal vi have dem? Hvad tænker I egentlig, partiernes funktion er? Har I tænkt over det?
	B	Det jeg skrev på den der, det var, at det gør det jo nemmere at skulle vælge end at skulle tage stilling til 189 forskellige personer.
	A	Det er jeg også enig i. Jeg tog en, ikke fordi det er noget jeg sådan bruger, men jeg tog en kandidattest forleden, hvor jeg matchede bedst med et par partier, jeg godt vidste, og så tror jeg faktisk nummer to eller tre, det var et parti, som jeg aldrig kunne overveje at stemme på. Men lige den kandidat havde så nogle holdninger, som passede til mine. Så derfor, havde hun nu tilhørt det parti, jeg stemmer på normalt, så kunne jeg jo godt have

		stemt på hende. Men fordi jeg vidste, hun tilhørte det der parti, så blev et nej.
	E	Jamen jeg vil jo også sige det der med, at det bliver lettere. Altså vi er jo meget, vi putter meget folk ned i kasser, og ved at man så har en kasse, hvor der står et eller andet logo på, så kan man jo sige, at man er enig med dem, eller at man absolut ikke er enig med dem og sige, ”ja, i hvert fald den der retning, i hvert fald den kasse”, og så kan det godt ske, at der så er nogle enkelte individer ind i mellem, men den der med at skulle ud og stemme på de der 180/179 stykker der, ikke? Det ville jo simpelthen give Palles tivoli, og det ville jo så også gøre, at det ville jo blive sindssygt svært bare også at skulle lave en regering. Så man er jo ligesom nødt til måske ikke at have blokpolitik, som man har måske i USA, hvor man har en forside og en bagside havde jeg nær sagt, men hvor vi virkelig har demokratiet i Danmark. Om man så har nogle spærregrænser, man synes, der er i orden eller om man burde gøre noget andet for at gøre det endnu mere, konkretisere det endnu mere, det er jo så et helt andet spørgsmål.
	Moderator	Så der er noget med nemheden i valget og noget med, hvordan der så bliver dannet regeringer, hvor partierne er vigtige, tænker I? Er I andre enige i det, eller har I tænkt på noget andet?
	F	Ja, jeg tænker også på sådan, at hvert parti har nogle forskellige fokuspunkter, som jo er mere eller mindre grønne og røde ud fra også hvilket politisk parti de er, og jamen nogle partier, der minder rigtig meget om hinanden på nogle punkter, men absolut ikke på andre punkter, og det er jo også derfor, der er nogle kandidater fra nogle partier, man kan være enig i selvom man ikke er enig med partiet generelt. Så jeg tænker, det giver sådan en god mulighed for at stemme på et parti, der går ind for nogle af de ting, man selv synes er vigtige, at der kommer fokus på.
	G	Jeg tror nok, da grundloven i sin tid blev lavet, det ved du jo som forsker nok meget bedre, end jeg gør, men der var de politiske partier, jeg tror ikke, det var så… jeg er ikke sikker på, det overhovedet blev skrevet ind i grundloven den gang. Der var det kun mennesker, man kunne stemme på, men det er så senere kommet hen på

		en eller anden måde, det ved jeg ikke lige helt præcis, hvordan det er sket.
	B	Det er ikke kommet ind. Jeg synes tit, når man har løsgængere, der hopper, så tager de den frem der med, at man egentlig ifølge grundloven kun er forpligtet overfor sig selv og ikke for sit parti.
	G	Du ser jo også, folk der skifter parti, kan man sige.
	A	Hop hop hop.
	G	Du kan se i byrådet her i By, her er det sket mange gange, men det er nok… [mumler].
	Moderator	Ja. Har du noget at tilføje D, eller tænker du, det er dækkende?
	D	Ja, jeg tror, det er det.
	Moderator	Man skal heller ikke sige noget til det hele. Men hvordan, nu har vi talt lidt om det her med, at det er noget med, hvis jeg forstår det rigtigt, at de tilbyder nogle forskellige synspunkter, og de gør det lettere at vælge, og de gør det også lettere at gå i regering. Synes I så, at de partier, vi har lige nu, sådan generelt egentlig leverer det, der skal til? Leverer de ordnede valg, leverer de en mulighed for at lave en regering? Synes I egentlig, at ja, det er egentlig partier, der gør det udmærket i forhold til de ting, I lige har stillet op? I behøver ikke sige dem alle sammen, men sådan partier generelt i… Eller er der en af de tre ting, hvor I tænker, der gør de det mindre godt, og der gør det det godt.
	G	Men man kan sige Danmark, det er meget velordnede forhold vi har i Danmark i forhold til mange andre lande. Altså hvis vi nu skulle sammenligne os med Albanien eller med et eller andet afrikansk land eller med Asien eller sådan noget, så Danmark det er meget sådan, man kan regne med, at finansloven bliver gennemført, man kan regne med at domstolene, at der ikke bliver – det var også et af spørgsmålene – men man kan sådan, det er sådan ordnede forhold på en eller anden måde. Så kan det godt være, man er uenig i nogle ting, men alt i alt er det sådan regelret eller hvad skal man sige. Det går ordentligt for sig i hvert fald.

	E	Jeg tænker lidt på, at der er så meget spørgsmål om, hvad for en regering, der sidder, og hvad for en regering, der ikke sidder, og hvordan det er. Men der er jo meget få, der ved, hvad den siddende regering i det hele taget har at lege med. For det er under 5, det er 5-7 procent af nationalbudgettet, man i realiteten kan flytte rundt på, fordi resten det ligger altså fast. Så man kan sige, det spillerum, der er nogle, der går ud og tilbyder og siger, "nu laver vi det og nu laver vi det", det kan godt ske, at man så bagefter synes, at det ikke er tilfredsstillende, når de kommer ind og sidde i en regering – nej fordi midlerne de er der ikke. Fordi det er jo lagt fra nu af og de næste mange år frem, fordi man har den flok faste ansatte, og man har det system, som vi har i Danmark. Så det er så lille ting, som de i realiteten kan sidde og flytte rundt med, så kan de være nok så uenige, men 95 procent af det, det er jo allerede lagt.
	Moderator	Så forskellen betyder ikke så meget?
	E	Jo, det gør den, hvis man går ned i de småting, som man gerne vil, som nogle der vil have noget med miljøet, og nogle der vil have noget med ældre. Så kan man jo gå ind og tilføre nogle enkelte midler, men det er så små penge, vi kan flytte rundt på. Så man kan sige, der skal virkelig være en ekstrem siddende regering, man kan sige for, og så skal man jo ind og hugge i noget af det, som der ligger fast i forvejen, og så skal du altså lige pludselig af med en pænt sagt en ordentlig røvfuld offentlige ansatte eller lukke nogle universiteter rundt omkring. For ellers er der ikke de penge at gøre med.
	G	Hvis Enhedslisten for eksempel fik solidt flertal, eller hvad kalder man det, så ville Danmark blive fuldstændig forandret altså. Så ville der ske en hel masse ting, selvom de kun, det med de der procenter, du snakker om, det tror jeg ikke rigtig på. De ville ændre Danmark totalt, hvis de fik lov til det.
	B	Det gør jeg heller ikke. De kan godt. At de så ikke gør det, det er så en anden sag.
	E	Du skal ud og fritstille en masse folk. Hvis du skal flytte rundt på midlerne. Altså de ca. 95 procent de ligger jo fast.
	B	De ligger da ikke mere fast end at [afbrydes af E]

	E	Jamen så skal du starte med at afskedige, lukke nogle sygehuse, lukke et universitet eller noget eller fyre en 50.000.
	A	Ændre på skatterne?
	B	Ja, der er da mange ting, man kan gøre. Altså en bestemt partifarve, der sidder på regeringsmagten en årrække kan jo nå at lave reformer, der gør kæmpe forskel over tid. Men altså det er ikke sådan lige måske fra finanslov til finanslov.
	A	Jeg synes sådan helt overordnet, at vi kan være ret godt tjent med vores system, når man ser på hvor lang tid det nogle gange kan tage at danne regeringer i lande, der ligger ret tæt på os også, fordi der er nogle yderfløje, der skal levere stemmer til et flertal. Altså der er det ret solidt hos os.
	D	Jamen du spurgte, om vi synes, at de ligesom leverer, hvad de skal, og jeg synes, man hører tit at det her med, man siger, at partierne ikke holder, hvad de har lovet, når de kommer ind i Folketinget, og at de måske fedter lidt for andre partier og prøver på at gøre sig populære, men man kan måske også se det som en måde at samarbejde på, for de er jo flere partier derinde, og så bliver man nødt til at rykke lidt på nogle af de forskellige ting, man har sagt, tror jeg.
	A	Ja, det er jo nok lidt det der med at over en årrække så er det hele sådan en brun suppe, hvor det ligger inde omkring midten, og det er jo skide godt på mange måder. Det giver kontinuitet og tryghed, og det er ikke sådan, at du lige pludselig bliver væltet af et nyt skattetryk eller… Men det gør også, at der sker ikke voldsomt store ændringer. Så jeg kan godt forstå, at nogle bliver lidt frustrerede og siger ”argh det er sgu også lige meget, hvad vi stemmer på”.
	E	Jo, men ja uro det ville jo give rentestigninger, det ville give ekstra omkostninger, det ville give en masse palaver rundt omkring, og man kan jo se nogle steder, ikke, hvor tingene de kører op og ned, fordi de ikke engang kan finde ud af at skrue en regering sammen, så der er jo bare lige ovre på den anden side af Øresund, ikke

		[mumler], Tyskerne har gjort det længe, ikke. Hvor man tænker nogle gange, ”kom da videre”.
	A	Men det gør også bare nogle gange, at hvis der er et eller andet akut brug for, nu siger jeg ikke, at der er nogle, der har det sådan, men hvis der er en, der er nogle, der sidder med en indsigt, det kunne være klimaområdet eller hvad som helst, hvor der vil være brug for at sige, ”nu skærer vi igennem”, så kan det være svært at få taget de beslutninger inde på midten, fordi ”vi skal også passe på, vi sidder her næste år”, og ”det gør ondt, og vælgerne straffer os” og så videre.
	E	Lim på taburetten.
	A	Præcis.
	Moderator	Tror I, det er udpræget? Altså en vigtig bevæggrund for det, partierne gør? At de er bange for at miste vælgeropbakning eller regeringsmagten?
	E	Du kommer da til at se det nu her til næste folketingsvalg. Venstre de har fået så mange klø af deres vælgere i øjeblikket, og deres meningsmålinger, de har aldrig nogensinde været så ringe i hele nærmest Venstres historie. De er da tvunget til, at skal ud og jeg vil ikke sige, de skal opfinde den dybe tallerken, men hvis de skal ud og vinde alle deres stemmer tilbage igen, så er de nødt til at komme ud og være markante i det, de gør. Og der kan man sige, de skal ud og stjæle deres stemmer tilbage igen. Det er altså svært. Fordi der kommer nogle nye partier, og nogle der har nogle andre meninger, og folk der siver. Men folk der siver, de siver fordi de er utilfredse. Og hvis man så har en leder, som ikke er markant nok, eller man ikke har nogle synspunkter, der slår igennem, så falder man ud. Nu har man så Elle-belle-mann-junior ikke, og det kommer til at ramme dem. De er da nødt til at gå ud og skal komme med et eller andet til det kommende folketingsvalg. Ellers står de da skidt i meningsmålingerne.
	F	Jeg tror, at vi i Danmark er ret gode til at skælde ud på vores politiske partier og især på personerne indenfor det. Altså at vi ikke synes, de gør det godt nok og virkelig skriver vrede ting på Facebook, men man har jo samtidig en virkelig stor tiltro til, at de rent faktisk gør det godt. Så jeg tror, at de fleste har nok bare en hel masse

		personlige holdninger og noget der virkelig kan få dem op at køre og få følelserne uden på tøjet selvom at man jo egentlig måske inderst inde synes, at de, altså de gør det jo godt ok, og de ja de kører jo vores land, så det fungerer ret godt også.
	G	Jeg mistænker jo en gang imellem politiske partier, det gælder sådan set dem alle sammen, at de ikke altid gør det, der er bedst for Danmark, de gør det, der er bedst for partiet, eller hvad skal man sige. Hvis man nu finder ud af at sådan en eller anden ekspert siger, at ældrecheck er en dårlig idé, det er jeg i hvert fald selv ret overbevist om, så kommer de med alle mulige tekniske argumenter, hvorfor det er en dårlig idé, og det tror jeg ikke rigtig jeg skal gå ind på, hvorfor jeg synes det, men så mange af det politiske partier, de vil sige, at vi beholder det, og så det er fordi, der er folkestemning for det på en eller anden måde. Folk de aner ikke noget om de der teknikaliteter. De forstår ikke sådan nogle ting. Og så politikerne, så siger de bare, jamen så beholder vi det, så siger de, så er vi enige med befolkningen. Det er jo sådan set omvendt, det er politikerne, der skal sætte dagsordenen, hvad skal man sige, de skal sådan gå ud og sige, at vi gør det på den måde, og så kan befolkningen sige, at det er en dårlig idé. Det skal jo ikke være sådan, at de går efter folkestemningen, det synes jeg, det er en skidt måde at gribe det an på altså.
	B	Jamen er det ikke fordi at nogle gange, så ser partierne sig selv som en virksomhed, og de ser stemmerne som varer, og så ser de på deres egen karriere, og så ser de sig i konkurrence med andre partier. Og så begynder man at tænke fire år frem og så tænke maksimering af stemmer. Altså et andet eksempel kunne være beskatning, boligbeskatning kontra personbeskatning for eksempel, hvor alle eksperter jo siger det ene, men de tør ikke at lægge sig ud med den vælgergruppe.
	Moderator	Ja så der er det der dilemma?
	B	Ja der er hele tiden dilemmaet, også at man måske gerne vil have et job til næste år. Man ved jo godt, at det kan være svært, hvis man ikke får stemmer nok til partiet.